

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **B. U. N.**, zast. JUDr. Jiřím Vaníčkem, advokátem, se sídlem Šaldova 466/34, Praha 8, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 1. 2018, č. j. OAM-763/ZA-ZA11-K03-2016, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 4. 2020, č. j. 31 Az 5/2018 - 78,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 4. 2020, č. j. 31 Az 5/2018 - 78, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Soudem ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Jiřímu Vaníčkovi, advokátu, se sídlem Šaldova 466/34, Praha 8, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti ve výši celkem 4.114 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do dvou měsíců od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení žalobce nese stát.

O d ů v o d n ě n í :

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[2] Ze správního spisu vyplývá, že žalobce požádal o mezinárodní ochranu dne 4. 9. 2016, přičemž jako důvod žádosti uvedl, že je příslušníkem hnutí MASSOB (Movement for the Actualization of the Sovereign State of Biafra), jenž usiluje o obnovení státu Biafra. Příslušníci a příznivci uvedeného hnutí jsou pronásledováni ze strany nigerijské vlády.

[3] Žalovaný dospěl k závěru, že rozpory a nepřesnosti ve výpovědích žalobce jsou natolik zásadní, že skutečnosti jím tvrzené nelze považovat za věrohodné, přičemž tyto byly nalezeny ve všech zásadních částech výpovědi a ve spojení s jím prezentovaným obecným a nekonkrétním

popisem jeho činností pro hnutí MASSOB vedly žalovaného k vyhodnocení výpovědi žalobce jako celkově nevěrohodné.

[4] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou, v níž předně namítl, že žalovaný řádně nezjistil skutkový stav a nepřihlédl ke všem rozhodným skutkovým okolnostem, v důsledku čehož nesprávně aplikoval § 12 a § 14a zákona o azylu. K hodnocení žalovaného ohledně členského průkazu v hnutí MASSOB uvedl, že se jedná o doklad vydaný neoficiálním hnutím, je proto přirozené, že nemá žádné bezpečnostní prvky. Hodnocení žalovaného, který považuje průkaz za falešný, žalobce označil za spekulaci postrádající objektivní hodnocení skutkového stavu. K namítaným rozporům ve výpovědi žalobce uvedl, že již v rámci doplňujícího pohovoru vysvětlil, že do roku 2015 bývalý nigerijský prezident nepoužíval takové tvrdé metody, jako tajná policie a bezpečnostní složky používají nyní. Žalobce k tomu poukázal na zprávy Amnesty International a Evropského podpůrného azylového úřadu (EASO), z nichž vyplývá stejný závěr. Kromě toho hnutí MASSOB bylo zpočátku více mírumilovné a nepoužívalo takové nátlakové akce, jako v současnosti. Dále na dotaz žalovaného, co myslel tím, že členové hnutí MASSOB jsou lovnou zvěří, vysvětlil, že dochází k jejich častému zatýkání. Na rozdíl od žalovaného se žalobce domnívá, že tato tvrzení zcela korespondují s dostupnými informacemi o zemi původu žalobce. Tyto zprávy poukazují na to, že přestože se MASSOB prezentuje jako nenásilné hnutí, jehož hlavní činnost spočívá v organizování demonstrací a protestů, ze strany bezpečnostních složek Nigérie pravidelně dochází k brutálnímu potlačování těchto demonstrací, jehož důsledkem jsou často desítky mrtvých nebo zraněných, a ještě vyšší počty zadržených příznivců. Mimoto žalobce v rámci pohovoru uvedl, že již několikrát před jeho zatčením v roce 2016 se mu podařilo při demonstracích zadržení uniknout útekem.

[5] Žalobce dále namítal, že hodnocení jeho věrohodnosti odporuje § 3 správního řádu. V rámci dvou pohovorů se držel jedné dějové linie a jeho výpověď je jako celek konzistentní. Napadené rozhodnutí budí dojem tendenčnosti, jelikož neobsahuje objektivní hodnocení jeho výpovědi, ale žalovaný uměle hledá a vytváří i rozpory tam, kde ve skutečnosti nejsou. Žalovaný tedy měl meritorně posoudit naplnění jednotlivých podmínek pro udělení mezinárodní ochrany.

[6] Dále žalobce upozornil, že v rámci pohovoru byl dotazován na protesty, kterých se účastnil on sám, z toho důvodu neměl důvod mluvit o protestu z prosince roku 2015, na který poukazoval žalovaný. Jednalo se o akci, která se konala v úplně jiném státě Nigérie. Tvrzení žalovaného, že jako řadový vedoucí musel být žalobce informován o všech akcích hnutí, je pouze ničím nepodloženou domněnkou. Hnutí MASSOB má tisíce členů a působí v několika státech Nigérie. Rozpory spatřované žalovaným ve výpovědi žalobce ohledně okolností jeho zatčení a následného uvěznění jsou výsledkem nepochopení situace žalobce a místních reálií ze strany žalovaného. Je také přirozené, že žalobce si nepamatuje místa a data všech protestních akcí, kterých se během členství v hnutí MASSOB zúčastnil. Pokud neuvedl demonstrace v době před rokem 2014, je to logické, neboť byl dotazován na demonstrace, kterých se zúčastnil v posledních dvou letech. Vysvětlil, z jakých důvodů není rozpor mezi vyjádřením, že demonstrace od roku 2014 se konaly každé dva měsíce, a sdělením, že po roce 2014 z důvodů zostřené represe ze strany vládních ozbrojených složek demonstrace byly méně časté. Rovněž rozpor, který žalovaný spatřuje ve výpovědi týkající se okolností žalobcova zatčení, je zcela uměle vykonstruovaný a nevychází ze skutečného obsahu výpovědi. Žalobce dodal, že není pravda, že by tvrdil, že jej po zadržení často „bili“. Mohlo se jednat o chybu v tlumočení, přičemž žalobci nebyla dána možnost tento rozpor vysvětlit (což požaduje judikatura NSS srov. rozsudek z 6. 2. 2008, sp. zn. 1 Azs 18/2007). Ve skutečnosti žalobce sdělil, že vězni byli biti a následně upřesnil, že k bití došlo při nakládání do policejních aut. To se týká i výpovědi ohledně toho, zda byl v průběhu zbavení svobody obviněn. Formálně obviněn

pokračování

nebyl, nicméně vyšetřovatelé jej varovali, že pokud po propuštění nepřestane s politickou činností, bude za to stíhán. Pokud žalovaný vychází z toho, že státní orgány v Nigérii postupují shodným způsobem jako orgány činné v trestním řízení např. v České republice, je to zcela mylné. Žalobce v souvislosti s posouzením jeho výpovědi jako nevěrohodné odkázal na Příručku UNHCR k postupům pro určování právního postavení uprchlíků, z níž vyplývá, že žadateli musí být dána možnost vysvětlit rozpory shledávané správními orgány v jeho výpovědi a i pokud je zjištěno, že o určité okolnosti vypovídal nepravdivě, nesmí to vést k pašálnímu znevěrohodnění celé žadatelovy výpovědi.

[7] K tvrzeným nesrovnalostem ohledně důvodů odchodu ze země původu žalobce podotkl, že se jedná pouze o důsledek toho, že byl první pohovor vedený v mnohem obecnější rovině, než pohovor doplňující. Potřeboval nějaký čas k zorganizování odchodu ze země a zejména k zajištění finančních prostředků. Pro odjezd ze země si zvolil záměrně autobusovou dopravu, jako nejbezpečnější způsob opuštění země. Letecká doprava totiž zahrnuje mnohem důkladnější bezpečnostní kontroly, než je tomu u dopravy autobusové. Ohledně předložení falešného průkazu totožnosti uvedl, že se jednalo o fotokopii jeho národního občanského průkazu, kterou měl ve svém telefonu a později ji vytiskl a předložil jako důkaz své totožnosti, přičemž fotografii svého průkazu totožnosti pořídil v minulosti, nikoli bezprostředně před svým odjezdem z vlasti.

[8] Ve vztahu k naplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany žalobce namítl, že v zemi původu mu hrozí pronásledování z důvodu zastávání určitého politického názoru a jeho projevy navenek prostřednictvím členství v hnutí MASSOB. Z těchto důvodů byl žalobce jednou zatčen policií a několik týdnů držen v detenci. Měl za to, že se na jeho situaci vztahuje jak § 12 písm. a), tak písm. b) zákona o azylu, neboť je nepochybné, že v zemi původu zastával určitý politický názor (tj. boj za obnovení Biafry) a tento veřejným způsobem projevoval prostřednictvím členství a aktivního působení v hnutí MASSOB. Právo pokojně se shromažďovat je politickým právem, přičemž žalobce byl zadržen právě v důsledku uplatňování tohoto práva.

[9] Žalobce měl za to, že svévolné zadržení policií a omezení jeho osobní svobody by bylo možné označit za policejní opatření, které je diskriminační, neboť bylo uplatněno v důsledku jeho odlišného politického názoru. Připustil, že byl zadržen pouze jednou a zároveň nebyl vystaven žádné formě fyzického násilí, je však nutno zohlednit, že samotné zajištění trvalo několik týdnů bez toho, aby bylo vůči němu vzneseno jakékoliv obvinění a jeho zřejmým účelem bylo zastrašit ho a odradit jej od další politické aktivity. Kromě toho, i po jeho propuštění nadále přetrvával adresný zájem policie o jeho osobu. Nelze tedy vyloučit, že v případě jeho návratu do země původu by žalobce mohl být znovu vystaven svévolnému omezení, případně zbavení svobody za situace, že by i nadále pokračoval ve svých politických aktivitách.

[10] Žalobce uzavřel, že z dostupných zpráv o zemi původu vyplývá, že k nepřiměřeným zásahům proti demonstrantům dochází často a ve velkém rozsahu, kdy jsou zatýkány desítky lidí pouze z důvodu uplatňování svého politického práva na svobodu projevu a shromažďování. Tato zatčení a případné mučení či špatné zacházení se přitom netýkají pouze vysokých představitelů hnutí MASSOB, ale i řadových členů případně pouhých sympatizantů účastnících se shromáždění. Žalobce lze navíc považovat za jednoho z těch významnějších členů, alespoň v rámci místní komunity, neboť se aktivně podílel na fungování hnutí, kdy rozšiřoval informovanost místních o cílech hnutí a pořádal demonstrace.

[11] V replice žalobce uvedl, že nelze zcela vyloučit, že některé nepřesnosti v jeho výpovědi mohly být způsobeny nedostatky v tlumočení, jelikož při prvním pohovoru tlumočila tlumočnice nezapsaná v seznamu znalců a tlumočnicků. S odkazem na § 2 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, namítl, že žalovaný postupoval nezákonně, když ustanovil tlumočnickem osobu nezapsanou v seznamu znalců a tlumočnicků.

[12] Krajský soud žalobu zamítl rozsudkem ze dne 24. 5. 2019, č. j. 31 Az 5/2018 - 44, jenž byl zrušen pro nepřezkoumatelnost rozsudkem zdejšího soudu ze dne 13. 11. 2019, č. j. 4 Azs 250/2019 - 62. Krajský soud pak shora nadepsaným rozsudkem opětovně žalobu zamítl, přičemž se ztotožnil se závěry žalovaného ohledně nedůvěryhodnosti výpovědí žalobce uvedených v průběhu řízení o žádosti o mezinárodní ochranu. Z obsahu předloženého správního spisu vyplývá, že žalovaný se případem žalobce podrobně zabýval, posuzoval jeho azylový příběh na základě výpovědí žalobce učiněných v řízení o mezinárodní ochraně a na základě informací o zemi původu. Pochybnosti žalovaného o pravosti členského průkazu žalobce v hnutí MASSOB považoval krajský soud za důvodné, jelikož se jednalo pouze o papírovou kartičku s fotografií a osobními údaji žalobce bez uvedení členského čísla, či registračního čísla průkazu a bez základních ochranných prvků. Nadto byla na průkazu uvedena adresa bydliště žalobce, což by v případě nelegálního hnutí, kterým má být žalobce členem, mohlo bezpečnost žalobce značně ohrozit.

[13] V rámci posouzení důvěryhodnosti výpovědí žalobce stran popisu činnosti členů hnutí MASSOB se krajský soud ztotožnil se závěrem žalovaného, že nigerijské orgány nepovažují hnutí MASSOB za závažnější hrozbu a jejich členy aktivně nevyhledávají. Krajský soud naopak nesouhlasil s námitkou žalobce, že názor žalovaného je výsledkem nepochopení situace a místních reálií ani s tím, že žalobci nebyla dána možnost rozpory v jeho výpovědích vysvětlit, když žalobce byl žalovaným požádán, aby rozpory ve výpovědích vysvětlil, k čemuž žalobce uvedl, že hnutí bylo zpočátku mírumilovná organizace, která nepoužívala nátlakové akce, a pronásledování se týkalo pouze vedoucích. Ačkoliv měl být žalobce členem hnutí 11 let, nebyl si schopen vzpomenout na podrobnosti protestních akcí, což dle krajského soudu vzbuzuje pochybnost, zda žalobce byl vůbec členem hnutí MASSOB. Na jedné straně žalobce vzpomenul pronásledování nigerijskými úřady, aby současně vypověděl, že byl za více než desetileté období zatčen pouze jednou, a to zcela náhodně. Odlišné informace uváděl žalobce, i pokud šlo o jeho zadržení po dobu 1,5 měsíce. Při prvním pohovoru uvedl, že mu nebylo umožněno se během zadržení obrátit na soud a za nejhorší věc ve vězení označil mouchy, zápach a špínu. V doplňujícím pohovoru pak v rozporu s původně uvedeným hovořil o opakovaném bití, dále uvedl, že mu soudním jednáním bylo naopak vyhrožováno a po propuštění měl být sledován stejně jako jeho manželka či okolí. Rozpory mezi důvody uváděnými v obou pohovorech neobjasnil. Rozpory mezi těmito výpověďmi jsou ještě umocněny tím, že žalobce opustil svoji vlast bez jakýchkoliv problémů veřejnou dopravou, konkrétně autobusem a tato skutečnost nevyvolala u bezpečnostních složek státu žádnou odezvu.

[14] Krajský soud ve shodě s názorem žalovaného dospěl k závěru, že žalobce nebyl ve vlastní pronásledován pro uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu a ani nemohl pocítovat odůvodněnou obavu z pronásledování uvedených ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Za správné, zákonné, zjištěným informacím odpovídající a taktéž náležitě odůvodněné považoval krajský soud i neudělení azylu žalobci dle § 13 a 14 zákona o azylu. Žalovaný zkoumal též možné naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a a § 14b zákona o azylu, přičemž krajský soud přisvědčil názoru žalovaného, že pokud žalobce uvedl, že se v případě návratu do Nigérie obává pouze reakce státních orgánů své země původu z důvodu členství a aktivity pro hnutí MASSOB, nelze logicky ani dospět

pokračování

k závěru o opodstatněnosti žadatelovy obavy, jelikož o jiných obavách v případě návratu do země původu a ani žalobce nehovořil.

[15] Z výpovědi žalobce nelze dovodit, že by mohl být aktivním členem hnutí MASSOB a navíc v pozici vedoucího, když jeho informace byly pouze obecné. Je rovněž patrné, že žalobce během desetiletého období byl pouze jednou, a to zcela náhodně, zatčen při protestu, neboť se mu nepodařilo utéct. Z těchto skutkových okolností tedy nelze dovodit tvrzené adresné a cílené pronásledování jeho osoby za aktivitu v uvedeném hnutí. Žalobce se nadto nedržel jedné dějové linie, jeho výpověď trpí nikoli drobnými, ale zásadními nesrovnalostmi, nelze ji tedy označit za konzistentní, či souladnou s dostupnými informacemi o zemi původu. Krajský soud dále nesouhlasil s námitkou žalobce, že žalovaný odmítl výpověď žalobce jako celek, aniž by ji podrobil testu přiměřené pravděpodobnosti. Naopak z průběhu správního řízení lze dovodit, že žalovaný svým povinností v tomto ohledu dostál.

[16] Krajský soud považoval za nedůvodnou i námitku žalobce, dle níž nelze zcela vyloučit, že některé drobné nepřesnosti v jeho výpovědi mohly být způsobeny nedostatkem v tlumočení. Pokud žalobce konstatuje, že tento nedostatek mohl způsobit drobné nepřesnosti v jeho výpovědi, pak lze těžko mít za to, že tyto drobné nepřesnosti by mohly zpochybnit celý žalobcuv azylový příběh, který byl nepochybným podkladem pro závěry žalovaného. Žalobce totiž blíže nespécifikoval, o jaké konkrétní nepřesnosti se jednalo, aby mohly být případně posuzovány a následně i porovnávány se sděleními obsaženými v dalším pohovoru. Ze správního spisu je navíc zřejmé, že žalobce každou stránku protokolu podepsal, a tím i stvrdil svůj souhlas s jejím obsahem. Skutečnost, že tlumočnicků anglického jazyka je v seznamu tlumočnicků zapsáno poměrně velké množství, nevylučuje možnost, aby si žalovaný k provádění překladatelských a tlumočnických úkonů spojených s řízením o udělení mezinárodní ochrany ustanovil tlumočnicka dalšího.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[17] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Namítnul, že je napadený rozsudek nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů, jelikož krajský soud nedostál povinnosti, aby v dalším řízení opětovně posoudil námitky uplatněné stěžovatelem v žalobě a přiměřeným způsobem se k nim vyjádřil, tak jak mu uložil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 13. 11. 2019, č. j. 4 Azs 250/2019 - 63. Krajský soud však námitky stěžovatele řádně nevypořádal a při hodnocení nevycházel z judikatury, ale pouze z odůvodnění rozhodnutí žalovaného. Stěžovatel poukázal, že žalovaným namítané rozpory jeho výpovědi vysvětlil již v žalobě, přičemž tato vysvětlení rekapituloval.

[18] Stěžovatel dále namítl nesprávné posouzení jeho věrohodnosti ze strany žalovaného a krajského soudu. V rámci dvou pohovorů, které byly se stěžovatelem vedeny, se tento držel jedné dějové linie, přičemž jeho výpověď je konzistentní a ve shodě s dostupnými informacemi o zemi původu, které se týkají problémů, jimž v Nigérii čelí členové hnutí MASSOB. Žalovaný měl tudíž povinnost z výpovědi žalobce vycházet (rozsudek NSS ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83). Hodnocení azylového příběhu stěžovatele je nadto výsledkem subjektivního hodnocení, nikoli objektivního zjišťování skutkového stavu.

[19] K tvrzené nevěrohodnosti stěžovatelova průkazu člena hnutí MASSOB obsažené v bodě 30. napadeného rozsudku stěžovatel uvedl, že ani v České republice průkazy členů politických stran a hnutí neobsahují ochranné prvky, přičemž často neobsahují žádná registrační či členská čísla ani fotografie. Krajský soud v bodě 31. napadeného rozsudku opomenul námitku stěžovatele, že až do roku 2015 členové hnutí MASSOB nečelili žádným potížím,

příčemž tyto přišly až s nástupem nového prezidenta. K hodnocení krajského soudu ohledně nedůvěryhodnosti stěžovatelovy výpovědi týkající se jeho činnosti v hnutí MASSOB stěžovatel namítnul, že řádně zdůvodnil svoji občasnou účast na demonstracích v určitých obdobích, byť členem hnutí se stal v roce 2005. Úvaha krajského soudu je tedy pouze spekulativní, ničím nepodložená. V témže bodě napadeného rozsudku krajský soud přisvědčil žalovanému, že nigerijské orgány nepovažují hnutí MASSOB za závažnější hrozbu a jejich členy aktivně nevyhledávají. Nic víc k tomu však krajský soud nevedl, čímž tak napadený rozsudek zcela postrádá jakoukoli argumentaci toho, z jakého důvodu se krajský soud přiklonil k závěru žalovaného. K bodu 32. napadeného rozsudku stěžovatel poukázal, že již v žalobě vysvětlil, proč se neúčastnil žádné akce hnutí MASSOB, které působí v mnoha státech Nigérie a má tisíce členů.

[20] K hodnocení rozporů ve výpovědi žalobce týkajících se okolností jeho zatčení a zadržení v lednu 2016 v bodu 33. napadeného rozsudku stěžovatel uvedl, že již v žalobě poukázal na obecnou rovinu vedení prvního pohovoru. Vysvětlil, kdy docházelo k bití, přičemž také uvedl, jaké podmínky byly ve vězení. Rovněž vysvětlil, že byl upozorněn policií na své obvinění, resp. na to, z čeho by byl obviněn, kdyby pokračoval ve své dosavadní činnosti člena hnutí MASSOB. Krajský soud hledal rozpory v detailech, nikoli v zásadních skutečnostech. Úvahy krajského soudu obsažené v bodě 34. napadeného rozsudku považoval stěžovatel za čistě spekulativní a ničím nepodložené, když již v žalobě stěžovatel vysvětlil, proč neopustil zemi původu bezprostředně po propuštění z vězení a proč pro vycestování ze země použil autobus. Stěžovatel dále nesouhlasil s tím, že jeho výpovědi jsou nekonzistentní, že trpí zásadními nesrovnalostmi a že se nedržel jedné dějové linie.

[21] Stěžovatel dále namítl, že žalovaný ani krajský soud nerespektovali judikaturu kasačního soudu (rozsudek NSS ze dne 8. 4. 2010, č. j. 1 Azs 7/2010 - 114), dle které může žalovaný zcela vyloučit z celkového posouzení pouze ta fakta, u nichž je postaveno téměř najisto, že se nestaly. Žalovaný pak nerespektoval požadavky judikatury na vedení pohovoru s žadatelem o mezinárodní ochranu, podle níž by se žalovaný měl zdržet pokládání sugestivních a kapciózních otázek (rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70). Za takovou sugestivní otázku lze pokládat dotaz žalovaného (s. 2 napadeného rozhodnutí), proč manželka stěžovatele není členkou hnutí MASSOB. Dle stěžovatele je zvláštní, že na s. 6 napadeného rozhodnutí označuje žalovaný průkaz o členství v MASSOB za občanský průkaz. Krajský soud přitom v napadeném rozsudku tento průkaz označuje za průkaz člena hnutí MASSOB, nikoli za občanský průkaz, což nakonec činí i žalovaný na s. 7 napadeného rozhodnutí.

[22] Ke zpochybnění stěžovatelových výpovědí žalovaným a krajským soudem stěžovatel poukázal, že kromě spekulativních závěrů, kdy je stěžovatel tzv. chytán za slovo, krajský soud ani žalovaný nepřednesl žádný důkaz, který by tvrzení stěžovatele vyvracel. Dle rozsudku NSS ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, je povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují. Krajský soud tak nedostál povinnosti vycházet z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu, která mu byla uložena předchozím zrušovacím rozsudkem. Svůj závěr o nevěrohodnosti výpovědi stěžovatele postavil krajský soud pouze na tvrzených nesrovnalostech ve výpovědi stěžovatele. Žalovaný rovněž ignoroval výše uvedenou judikaturu kasačního soudu, neboť na s. 9 napadeného rozhodnutí uvedl, že považuje za nadbytečné se zabývat podrobněji zprávami o zemi původu, když stěžovatelovu výpověď ohledně jeho členství v hnutí MASSOB hodnotil jako nevěrohodnou.

[23] Stěžovatel dále namítl, že žalovaný ani krajský soud se nezabývali při posuzování předpokladů pro udělení mezinárodní ochrany definováním důkazního standardu přiměřené

pokračování

pravděpodobnosti pronásledování a reálného nebezpečí vážné újmy, jak požaduje konstantní judikatura (rozsudek NSS ze dne 26. 3. 2008, č. j. 1 Azs 71/2006 - 82). Krajský soud dále nevzal v potaz skutečnost, jakým způsobem se stěžovatel ocitl v České republice. Stěžovatel se po propuštění z vězení v roce 2016 musel skrývat před stoupenci nigerijské vlády, následně opustil své rodinné zázemí, svou manželku, utekl bez cizí pomoci ze země do Libye, odkud dále plul po moři do Evropy. V citovaném rozsudku ovšem žadatel vycestoval ze země původu legálně. V posuzovaném případě dané okolnosti byly mnohem dramatictější, stěžovatel prchl ze své rodné země ze zcela zjevné obavy z pronásledování, což ostatně vyplývá ze správního spisu, avšak krajský soud tuto skutečnost relativizuje, když zmiňuje opuštění země autobusem a o další cestě mlčí. Dle stěžovatele nebylo podstatné, do jaké míry byla jednotlivá žalobní námitka stěžovatele významná, avšak krajský soud byl povinen vypořádat se se všemi žalobními námitkami, pakliže tak neučinil, trpí napadený rozsudek nepřezkoumatelností pro nedostatečné odůvodnění.

[24] Krajský soud dále pochybil, pokud shledal nedůvodnou námitku stěžovatele týkající se procesního pochybení při ustanovení tlumočnicka pro první pohovor. Napadené rozhodnutí žalovaného je dle stěžovatele postaveno na konfrontaci výsledku stěžovatele z prvního a druhého pohovoru. První pohovor však tlumočila osoba, která nebyla zapsána v seznamu znalců a tlumočnicků v souladu s § 2 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, přičemž nebyly splněny ani podmínky podle § 24 téhož zákona, které by umožnily ustanovení tlumočnicka, jenž není zapsán do seznamu znalců a tlumočnicků. K takovému pohovoru nelze ze zákona přihlížet, což však žalovaný i krajský soud ve svých rozhodnutích činí, čímž krajský soud popřel právo stěžovatele vyjádřené v čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Nadto z webových stránek žalovaného vyplývá, že pokud by si stěžovatel obstaral sám tlumočnicka, který nesplňuje požadavky dané zákonem, žalovaný by jej jako tlumočnicka nepřipustil a úkon by neprovedl.

[25] Žalovaný ve svém vyjádření označil kasační stížnost za nedůvodnou a dále uvedl, že se krajský soud v napadeném rozsudku řídil právním názorem Nejvyššího správního soudu a veškeré jím uvedené nedostatky napravil.

III. Posouzení kasační stížnosti

[26] Kasační stížnost je přípustná.

[27] Důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Takovou vadu napadeného rozsudku, resp. řízení, které jeho vydání předcházelo, Nejvyšší správní soud shledal.

[28] Kasační stížnost je důvodná.

[29] Nejvyšší správní soud na úvod poznamenává, že předchozí rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 5. 2019, č. j. 31 Az 5/2018 - 44, byl zrušen pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů rozsudkem NSS ze dne 13. 11. 2019, č. j. 4 Azs 250/2019 - 64.

[30] Nejvyšší správní soud zjistil, že bylo řízení před krajským soudem zatíženo podstatnou procesní vadou ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., neboť krajský soud o žalobě rozhodl bez jednání, aniž by pro to byly splněny podmínky stanovené zákonem. K této vadě je přitom Nejvyšší správní soud povinen přihlídnout i bez námítky (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

[31] Nejvyšší správní soud ověřil ze spisu krajského soudu, že tento po doručení zrušujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2019 neprovedl žádné další úkony, nevyzval účastníky k vyjádření, zda souhlasí s rozhodnutím ve věci bez nařízení jednání, a bez jednání vydal dne 22. 4. 2020 napadený rozsudek, kterým žalobu zamítl.

[32] Takový postup je ovšem v rozporu se zákonem i s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu.

[33] Podle § 51 odst. 1 s. ř. s. *soud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhnou nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen.*

[34] V rozsudku ze dne 11. 3. 2010, č. j. 5 Azs 3/2010 - 92, Nejvyšší správní soud s odkazem na náleze Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2008, sp. zn. IV. ÚS 3114/07, a rozsudek NSS ze dne 26. 6. 2009, č. j. 9 Afs 92/2008 – 110, shrnul judikaturu týkající se aplikace § 51 odst. 1 s. ř. s. na případy, kdy krajský soud rozhoduje ve věci samé v dalším řízení po zrušení předchozího svého rozhodnutí Nejvyšším správním soudem, takto: *„Z dosavadní judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího správního soudu k této otázce tedy vyplývá, že je třeba rozlišovat dvě situace, kdy krajský soud rozhoduje bez jednání ve věci znovu po té, co bylo jeho předcházející rozhodnutí zrušeno Nejvyšším správním soudem. Prvním případem je situace, kdy i po zrušení prvního rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem zůstává výsledek sporu stále otevřený a krajský soud je v dalším řízení dle závazného právního názoru Nejvyššího správního soudu povinen se určitými pro věc rozhodnými otázkami, které dosud nebyly ani Nejvyšším správním soudem plně vyřešeny, dále zabývat. Ve druhém případě již byla naopak rozhodná otázka beze zbytku posouzena Nejvyšším správním soudem a krajskému soudu po zrušení jeho původního rozsudku v dalším řízení nezůstává žádný prostor pro vlastní uvážení. V obou případech je opominutí krajského soudu nařídit ve věci znovu jednání, pokud nebyl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. účastníky řízení udělen souhlas k rozhodnutí bez jednání, procesní vadou, konkrétně porušením § 49 odst. 1 s. ř. s. V prvním případě však taková vada zakládá porušení ústavních práv žalobce a je zároveň vadou řízení před soudem, která mohla za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], ve druhém případě tomu tak není, neboť i kdyby ve věci bylo nařízeno jednání, nemohl by krajský soud rozhodnout jinak, než je předurčeno závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 12. 2009, č. j. 5 Afs 112/2008 - 129, www.nssoud.cz). Posuzovaná věc patří zcela nepochybně mezi první skupinu případů, kdy věc nebyla předcházejícím zrušujícím rozsudkem Nejvyššího správního soudu beze zbytku vyřešena, v daném případě nemohla být dokonce Nejvyšším správním soudem vzhledem k vadě řízení před krajským soudem posouzena po věcné stránce vůbec. Výsledek sporu byl tedy i nadále plně otevřený, takže krajský soud nebyl oprávněn bez opětovného zaslání výzvy stranám podle § 51 odst. 1 s. ř. s. rozhodnout ve věci bez jednání, ledaže by ovšem bylo možné přijmout závěr, že obě strany již souhlas s rozhodnutím bez jednání udělily, a to ještě před tím, než ve věci poprvé rozhodoval krajský soud. Takový názor však explicitně odmítl Ústavní soud v již citovaném usnesení ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. IV. ÚS 786/08: Souhlas poskytnutý stěžovatelem v přípise ze dne 15. 5. 2006, tzn. ještě před vydáním prvního rozsudku ve věci, nebylo dle názoru Ústavního soudu možno bez dalšího vztahovat i na řízení po zrušení rozsudku Nejvyšším správním soudem, neboť procesní situace, za níž byl poskytnut, byla zcela odlišná.“*

[35] Jakkoli tedy v nyní posuzované věci účastníci udělili krajskému soudu v řízení před vydáním prvního rozsudku krajského soudu ze dne 24. 5. 2019 souhlas s rozhodnutím bez nařízení jednání, tento souhlas nelze vztáhnout na stádium dalšího řízení po zrušení tohoto rozsudku Nejvyšším správním soudem. Nejedná se ani o ten případ uvedený ve výše citovaném rozsudku ve věci sp. zn. 5 Azs 3/2010, v němž by rozhodnutí soudu bez jednání, aniž by k tomu byly dány podmínky uvedené v § 51 odst. 1 větě druhé s. ř. s., představovalo nepodstatnou vadu řízení, která nemohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé.

pokračování

V předchozím zrušovacím rozsudku totiž Nejvyšší správní soud věc závazně „nedořešil“, tj. nerozhodl o celém předmětu sporu, nýbrž zrušil rozsudek krajského soudu pro nepřezkoumatelnost a krajskému soudu uložil, aby znovu posoudil žalobní body a své rozhodnutí řádně odůvodnil.

[36] Již takto zjištěná podstatná vada řízení před krajským soudem by postačovala ke zrušení napadeného rozsudku. Z důvodu procesní ekonomie (jedná se již o druhý zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu) pokládal kasační soud za potřebné zabývat se kasační námitkou nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu, resp. nerespektování závazného právního názoru vysloveného v předchozím zrušujícím rozsudku.

[37] Za nepřezkoumatelná pro nedostatek důvodů jsou považována zejména taková rozhodnutí, u nichž není z odůvodnění zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při hodnocení skutkových i právních otázek a jakým způsobem se vyrovnal s argumenty účastníků řízení (srov. např. rozsudek NSS ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52). Soudy však nemají povinnost reagovat na každou dílčí argumentaci a tu obsáhle vyvrátit. Jejich úkolem je vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace (srov. rozsudek NSS ze dne 3. 4. 2014, č. j. 7 As 126/2013 - 19). Podstatné je, aby se správní soud ve svém rozhodnutí vypořádal se všemi stěžejními námitkami účastníka řízení, což může v určitých případech konzumovat i vypořádání některých dílčích a souvisejících námitek (rozsudek NSS ze dne 24. 4. 2014, č. j. 7 Afs 85/2013 - 33).

[38] Nejvyšší správní přisvědčil stěžovateli a shledal napadený rozsudek (opět) nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů. Krajský soud neodstranil všechny vady, které mu byly vytknuty již ve výše citovaném rozsudku zdejšího soudu ze dne 13. 11. 2019. V tomto rozsudku Nejvyšší správní soud krajskému soudu zejména uložil, aby opětovně posoudil námitky uplatněné stěžovatelem v žalobě a přiměřeným způsobem se k nim vyjádřil. Dále zdejší soud krajskému soudu uložil, aby při hodnocení konzistentnosti a věrohodnosti výpovědi stěžovatele vycházel z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu týkající se hodnocení věrohodnosti žadatelů o mezinárodní ochranu, která byla v citovaném rozsudku předestřena.

[39] Výše uvedeným povinností však krajský soud nedostál, přičemž pouze rekapituloval a parafrázoval rozhodnutí žalovaného, bez toho, aniž by reagoval na konkrétní žalobní námitky stěžovatele, jimiž se stěžovatel snažil podat vysvětlení k žalovaným namítaným rozporům v jeho výpovědích. Zdejší soud podotýká, že obecně lze připustit, aby si krajský soud osvojil právní posouzení určité otázky v rozhodnutí žalovaného a odkázal na ně se souhlasnou poznámkou (srov. rozsudek NSS ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Afs 75/2005 - 130, č. 1350/2007 Sb. NSS). Jak však již zdejší soud konstatoval ve výše citovaném rozsudku ze dne 13. 11. 2019, v posuzované věci, kdy stěžovateli nebylo známo, které části jeho výpovědi a z jakých důvodů žalovaný hodnotí jako rozporné a nevěrohodné, se krajský soud nemohl k takovému postupu uchýlit. Zdejší soud připomíná, že jelikož proti rozhodnutí žalovaného ve věci žádosti o mezinárodní ochranu není opravný prostředek přípustný, mohl stěžovatel na odůvodnění žalovaného reagovat poprvé až v žalobě, což učinil. Za těchto okolností pak není možné konkrétní námitky stěžovatele odbýt pouhým odkazem či parafrázováním závěrů žalovaného, bez toho, aniž by krajský soud reagoval na v žalobě předestřené vysvětlení stěžovatele k žalovaným spatřovaným rozporům.

[40] Ačkoli krajský soud v napadeném rozsudku konkretizoval rozpory obsažené ve výpovědích stěžovatele, jak mu Nejvyšší správní soud uložil, nadále nereagoval na stěžovatelovy námitky, kterými tvrzené rozpory vysvětloval (srov. pokyn kasačního soudu v bodě 38 a 41 předchozího zrušovacího rozsudku ze dne 13. 11. 2019). Krajský soud

rovněž nijak nerefletoval judikatorní a doktrinární požadavky na hodnocení věrohodnosti výpovědi žadatele o mezinárodní ochranu, jejichž zohlednění Nejvyšší správní soud krajskému soudu rovněž uložil.

[41] V bodu 31. napadeného rozsudku krajský soud identifikuje rozpory ve výpovědích stěžovatele, které se měly týkat činnosti stěžovatele v rámci hnutí MASSOB, kdy měl stěžovatel jednak uvést, že nigerijská vláda posílá členy hnutí do vězení, následně měl však vypovědět, že od svého vstupu do hnutí v roce 2005 až do ledna 2016 neměl žádné problémy s nigerijskými bezpečnostními složkami. K těmto rozporům měl žalobce uvést, že hnutí bylo zpočátku mírumilovná organizace, která nepoužívala nátlakové akce, a pronásledování se týkalo pouze vedoucích. Krajský soud konstatoval, že „[ž]alovaný naopak dovodil, že nigerijské orgány nepovažují hnutí MASSOB za závažnější hrozbu a jejich členy aktivně nevyhledávají. Tomuto názoru lze přisvědčit. Nelze proto souhlasit s žalobní námitkou, dle níž názor žalovaného je výsledkem nepochopení situace žalobce a místních realit. Nelze se rovněž přiklonit k názoru, že žalobci nebyla dána možnost rozpory v jeho výpovědích vysvětlit“. Krajský soud se tedy nikterak nevypořádal s námitkou stěžovatele, že až do roku 2015 nečelili členové hnutí žádným potížím, přičemž tyto přišly až s nástupem nového prezidenta. Nadto ani nespécifikoval důvody, pro které se přiklonil k názoru žalovaného, že nigerijské orgány nepovažují hnutí MASSOB za závažnější hrozbu a jejich členy aktivně nevyhledávají.

[42] V bodu 32. napadeného rozsudku krajský soud konstatoval, že „[n]edůvěryhodnost výpovědi žalobce lze dovést i z toho, že žalobce, ačkoliv byl členem hnutí 11 let, si nebyl schopen vzpomenout na podrobnosti protestních akcí. Konstatoval pouze, že akce probíhaly každé 2 měsíce a on se jich účastnil v roce 2005, 2016, v květnu 2015. Lze tedy souhlasit s názorem žalovaného, že taková výpověď je nedostačující. Tato skutečnost nemohla být vyvrácena dalšími sděleními žalobce, když uvedl, že obvykle moc protestů, než byl zatčen, nemávali a v roce 2015 se tradice protestů přerušila z důvodu násilí, zabití a pronásledování.“. Rovněž v tomto bodě krajský soud opomenul vypořádat žalobní argumentaci stěžovatele, ve které stěžovatel vysvětlil, proč se neúčastnil žádné akce hnutí MASSOB, proč si nemohl vzpomenout na konkrétní data konání jednotlivých protestů a proč nehovořil o protestech, kterých se neúčastnil a které se konaly v úplně jiném státě Nigérie. V bodu 33. napadeného rozsudku krajský soud upozornil na rozpory ve výpovědi stěžovatele týkající se okolností jeho zatčení a zadržení v lednu 2016. Stěžovatel v žalobě namítl, že první pohovor byl veden v obecnější rovině než pohovor doplňující, přičemž v doplňujícím pohovoru osvětlil, že fyzické násilí proti němu bylo užito při zadržení, nikoli během jeho věznění. Stěžovatel k otázce svého obvinění vysvětlil, že toto mu nebylo sděleno písemně a že nebyl postaven před soud. Zároveň musel podepsat prohlášení, že již nebude podporovat hnutí MASSOB. Byl také upozorněn na opětovné zatčení v případě, že bude pokračovat v činnosti pro hnutí. Rovněž poskytl vysvětlení, proč neopustil zemi původu ihned po svém propuštění z vězení. Potřeboval totiž dostatek času k zorganizování odchodu ze země a k zajištění finančních prostředků. Ani s těmito námitkami se však krajský soud v rámci své argumentace nevypořádal a neprovedl jejich náležité zhodnocení.

[43] Nejvyšší správní soud podotýká, že již ve výše citovaném předchozím zrušujícím rozsudku ze dne 13. 11. 2019 předestřel judikatorní i doktrinární požadavky na hodnocení věrohodnosti výpovědí žadatelů o mezinárodní ochranu. Tyto požadavky však krajský soud v napadeném rozsudku nerespektoval, proto zdejší soud předestřená kritéria pro posouzení věrohodnosti výpovědi žadatele o mezinárodní ochranu opět stručně shrnuje.

[44] Řízení o mezinárodní ochraně je často provázáno důkazní nouzí, přičemž v případech, kdy žadatel ani žalovaný není schopen doložit či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem, zůstává jediným důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým

pokračování

faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS). Věrohodná výpověď žadatele je pak dostatečným důkazním prostředkem, kterým žadatel prokazuje pronásledování vlastní osoby, resp. hrozby skutečného nebezpečí vážné újmy. Pokud má správní orgán ohledně příběhu žadatele pochybnosti, je na něm, aby shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele vyvracejí či zpochybňují (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57). Jak dodává příručka UNHCR k postupům pro určování právního postavení uprchlíků „[z]atímco tedy důkazní břemeno v zásadě spočívá na žadateli, pak povinnost osvětlit všechny relevantní skutečnosti je rozložena mezi žadatelem a posuzovatelem žádosti. V některých případech může být na posuzovateli, aby použil veškeré prostředky, které má k dispozici, k zajištění nezbytných důkazů, o něž by se žádost opírala. Ani toto nezávislé zkoumání však nemusí být vždy úspěšné a mohou existovat sdělení, jež nelze nijak doložit. V těchto případech, pokud líčení žadatele vypadá důvěryhodně, měla by být v pochybnostech uznána žadatelova věc, pokud nejsou dobré důvody domnívat se o opaku“.

[45] Povinnost správního orgánu shromáždít dostatečné množství důkazů, a to nejen těch, které mají zpochybnit věrohodnost výpovědi žadatele o mezinárodní ochranu, vyvěrá též ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“). Podle jejího čl. 4 odst. 1 mohou členské státy pokládat za povinnost žadatele předložit co nejdříve všechny náležitosti potřebné k doložení žádosti o mezinárodní ochranu. Povinností členského státu je naopak posoudit významné náležitosti žádosti ve spolupráci se žadatelem. „Tento požadavek spolupráce kladený na členský stát tedy konkrétně znamená, že at' už to bude z jakéhokoliv důvodu, pokud skutečnosti sdělené žadatelem o mezinárodní ochranu nejsou úplné, aktuální nebo relevantní, je nezbytné, aby dotýčný členský stát v tomto stadiu řízení s žadatelem aktivně spolupracoval, aby bylo možné shromáždít všechny důkazy na podporu žádosti. Členský stát navíc může mít snazší přístup k některým druhům dokumentů než žadatel“ (viz rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 22. 11. 2012, ve věci C-277/11, *M. proti Minister for Justice, Equality and Law Reform*).

[46] Správní orgán musí nadto dát žadateli při pohovoru dostatečný prostor k tomu, aby mohl předstřítně podrobně svůj příběh, a to včetně všech detailů, které jsou často důležitým vodítkem pro posouzení věrohodnosti žadatele. Pokud správní orgán zjistí ve výpovědi určité rozpory, musí mít žadatel možnost tyto nesrovnalosti vysvětlit (srov. rozsudek NSS ze dne 25. 6. 2015, č. j. 4 Azs 71/2015 - 54, č. 3279/2015 Sb. NSS). Pokud se žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení ve věci mezinárodní ochrany drží jedné dějové linie a jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, je třeba z jeho výpovědi vycházet (srov. rozsudky NSS ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83, ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008, a ze dne 24. 8. 2017, č. j. 1 Azs 227/2017 - 36).

[47] Při posuzování věrohodnosti výpovědi žadatele o mezinárodní ochranu je též nutno dbát na objektivitu a nestrannost takového posuzování, k čemuž např. komentářová literatura uvádí, že „[j]e ale také třeba ze strany správního orgánu nehledat účelově možné rozpory, které mohou být způsobeny jak tlumočením, tak rozdílným chápáním výrazů v různých kulturách, nervozitou žadatele či i obavou žadatele z toho, že jeho příběh, tak jak jej zažil, není dostačující. Je třeba mít na paměti, že některé nesrovnalosti mohou mít i jiné vysvětlení než účelovost výpovědi; např. otázka drobných odchylek v datech, která uvádí žadatel v pohovorech provedených správním orgánem v několikaměsíčním odstupu. Svou roli zde může hrát zapomínání a snaha za každou cenu si při pohovoru vzpomenout na nějaké datum, které ovšem v číselné formě není pro žadatele tak relevantní a zapamatováníhodné. Zde je namísto zvážít i doplňující otázky vztahující

*se nejen ke konkrétnímu datu, ale např. i ke ročnímu období či dalším událostem, o kterých ve výpovědi žadatel hovoří“ (viz. Kosář, D.; Molek, P.; Honusková, V.; Jurman, M.; Lupačová, H. *Zákon o azylu. Komentář*. Praha, Wolters Kluwer ČR, 2010, komentář k § 49a, dostupné z informačního systému ASPI).*

[48] Nejvyšší správní soud připomíná, že řízení ve věci mezinárodní ochrany je provázáno specifickou zásadou „v případě pochybností ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu“ (*benefit of doubt*), která znamená, že pokud se nějakou skutečností či okolností nepodařilo v průběhu řízení přes veškerou (oboustrannou) snahu dokázat či vyvrátit, měla by být brána za pravdivou (srov. Kosář, D.; Molek, P.; Honusková, V.; Jurman, M.; Lupačová, H. *Zákon o azylu. Komentář*. Praha, Wolters Kluwer ČR, 2010, komentář k § 23, dostupné z informačního systému ASPI). Pokud jsou dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o mezinárodní ochranu došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (viz rozsudek NSS ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89). Tato zásada byla potvrzena rovněž judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, který v rozsudku ze dne 23. 8. 2016 (*J. K and others v. Sweden*, Application no. 59166/12) konstatoval, že vzhledem ke zvláštní situaci, ve které se žadatelé o mezinárodní ochranu nacházejí, je často nutné poskytnou jim výhodu pochybností ve prospěch při posuzování důvěryhodnosti jejich prohlášení a dokumentů předložených na jejich podporu. Přesto, když jsou předloženy informace, o kterých je důvodné domnívat se, že zpochybňují pravdivost tvrzených skutečností, je na žadateli, aby poskytl uspokojivé vysvětlení tvrzených nepřesností. Nadto Evropský soud pro lidská práva dospěl k závěru, že i když se může žadatelův výklad některých podrobností zdát poněkud nepravděpodobný, nemusí to nutně znamenat újmu na celkové obecné důvěryhodnosti žadatelových tvrzení.

[49] Zdejší soud již v předchozím zrušujícím rozsudku ze dne 13. 11. 2019 zdůraznil, že Nejvyšší správní soud akceptoval test „přiměřené pravděpodobnosti“ (srov. pojem „reasonable degree of likelihood“ používaný např. agenturou EASO v příručce Evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System, dostupné na www.easo.europa.eu) pro zkoumání „odůvodněnosti“ strachu z pronásledování podle § 12 písm. b) zákona o azylu: „*Přiměřená pravděpodobnost nežádoucího důsledku návratu do země původu [...] je dána tehdy, byvá-li tento důsledek v případech obdobných případu žadatele nikoli ojedinělý. Neznamena to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje nižší důkazní standard než v civilních věcech) [tím méně to znamená, že v případě návratu do země původu musí být nastání nežádoucího důsledku prakticky jisté (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje a fortiori i nižší důkazní standard než standard „nade vší pochybnost“ v trestních věcech)], nýbrž to, že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek brozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným“ (rozsudek NSS ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 - 82).*

[50] Současně důkazní standard „přiměřené pravděpodobnosti“ se aplikuje nejen v rámci celkové úvahy o pravděpodobnosti pronásledování, ale nutně i na posouzení věrohodnosti jednotlivých dílčích tvrzení žadatele, která jsou posléze podkladem této celkové úvahy. To znamená, že pokud je přiměřeně pravděpodobné, že daná událost proběhla tak, jak tvrdí žadatel, žalovaný musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení žádosti o mezinárodní ochranu (viz výše citovaný rozsudek č. j. 5 Azs 66/2008 - 70).

pokračování

[51] Nelze tedy z posuzování vyloučit určité žadatelem tvrzené skutečnosti např. pouze proto, že nelze vyloučit jiný průběh událostí než ten předestřený žadatelem či že existuje alternativní vysvětlení pro určité skutečnosti, které je stejně pravděpodobné. Pokud je, byť jen přiměřeně pravděpodobné, že tvrzení žadatele je pravdivé či že se určitá skutečnost udála tak, jak žadatel uvádí, nelze toto tvrzení prohlásit za nevěrohodné a vyloučit jej z dalšího posuzování; naopak, je nutno toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení odůvodněnosti žádosti a přiřadit mu patřičnou váhu. Zcela vyloučit z celkového posouzení je možno pouze ta fakta, u nichž je postaveno téměř najisto, že se nestaly (tj. neexistuje ani přiměřená pravděpodobnost, že k nim došlo). Ostatní tvrzení musí být součástí celkového posouzení rizika pronásledování, kde jim bude přisouzena váha podle míry pravděpodobnosti, s jakou lze soudit, že odpovídají skutečnosti. Jiná situace je, pokud je žadatel nevěrohodný ve všech relevantních aspektech své žádosti; v tomto případě (a pouze v tomto případě) může žalovaný bez dalšího posoudit žadatele jako nevěrohodného a nemusí detailně posuzovat jeho jednotlivá dílčí tvrzení (viz výše citovaný rozsudek č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, nebo rozsudky NSS ze dne 4. 1. 2018, č. j. 10 Azs 254/2017 – 40, a ze dne 17. 4. 2019, č. j. 6 Azs 331/2018 – 34).

[52] Nejvyšší správní soud konstatuje, že výše předestřené vypořádání otázky věrohodnosti výpovědi stěžovatele krajským soudem nelze v kontextu výše nastíněné judikatury ani dikce kvalifikační směrnice považovat za dostatečné. Uvedené opomenutí krajského soudu se přitom netýkalo dílčích otázek, jejichž řešení by mohlo být nahrazeno (konzumováno) vypořádáním jiné podstatné argumentace žalobce. Naopak jednalo se o naprosto klíčové žalobní body, jejichž posouzení nutně předurčuje rozhodnutí ve věci samé. Pokud se krajský soud s tímto souborem námitek náležitým způsobem nevypořádal, jedná se o naprosto zásadní pochybení, které může mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé. Krajský soud tedy nedostal povinnosti, aby v dalším řízení řádně posoudil námitky uplatněné stěžovatelem v žalobě, tak jak mu uložil Nejvyšší správní soud v předchozím zrušovacím rozsudku ze dne 13. 11. 2019, a zatížil tak své rozhodnutí vadou spočívající v nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů.

[53] Stěžovatel dále namítal nesprávné hodnocení věrohodnosti stěžovatele žalovaným a krajským soudem. S ohledem na nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu Nejvyšší správní soud podotýká, že adekvátnost hodnocení věrohodnosti stěžovatele může být posouzena až v rámci přezkumu přezkoumatelného, tj. řádně odůvodněného, závěru krajského soudu o nevěrohodnosti stěžovatele. Proto se v dalším touto námitkou nezabýval.

[54] Nejvyšší správní soud uzavírá, že v dalším řízení krajský soud opětovně posoudí námitky uplatněné stěžovatelem v žalobě, tyto náležitě zhodnotí a přiměřeným způsobem se k nim vyjádří, včetně těch námitek, jimiž stěžovatel napadá posouzení věrohodnosti své výpovědi žalovaným a vysvětluje (dle názoru stěžovatele zdánlivé) rozpory ve výpovědi. Při hodnocení konzistentnosti a věrohodnosti výpovědi stěžovatele bude krajský soud vycházet z ustálené judikatury NSS týkající se hodnocení věrohodnosti žadatelů o mezinárodní ochranu, tak jak byla rekapitulována výše, včetně metodických pomůcek, na které tato judikatura poukazuje. V návaznosti na závěry učiněné při vypořádání uvedených námitek týkajících se závěru o nevěrohodnosti výpovědi stěžovatele následně krajský soud opětovně posoudí i důvodnost námitek, jimiž stěžovatel brojil proti tomu, jakým způsobem žalovaný posoudil podmínky pro udělení azylu a doplňkové ochrany.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[55] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou. Rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[56] Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

[57] Nejvyšší správní soud přiznal odměnu a náhradu hotových výdajů ustanovenému zástupci stěžovatele JUDr. Jiřímu Vaníčkovi, advokátu, za jeden úkon (doplnění kasační stížnosti), ve výši 3.100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 vyhlášky č. 177/1996 Sb.] a 300 Kč (§ 13 odst. 4 téže vyhlášky), tyto částky se zvyšují o příslušnou částku daně z přidané hodnoty (NSS ověřil v databázi finanční správy, že ustanovený zástupce je plátcem této daně). Celkem tedy soud přiznal ustanovenému zástupci odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 4.114 Kč. Odměnu za úkon spočívající v převzetí a přípravě zastoupení Nejvyšší správní soud nepřiznal, neboť stejný zástupce stěžovatele zastupoval v předchozím řízení o kasační stížnosti ve stejné věci, tudíž byl s věcí obeznámen. Odměna bude ustanovenému zástupci vyplacena do dvou měsíců od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. října 2020

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu